

18.11.2015

Till församlingarna

Innehåll: Uppdatering av församlingarnas verksamhetsmodell för missbruksfrågor

Uppdatering av församlingarnas verksamhetsmodell för missbruksfrågor

De centrala arbetsmarknadsorganisationernas nya antidrogrekommendation ger råd om hur missbruksproblemen kan förebyggas i tid.

1. Allmänt om den nya antidrogrekommendationen

För att effektivera förebyggandet, hanteringen och behandlingen av missbruksproblem på arbetsplatserna har de centrala arbetsmarknadsorganisationerna reviderat sin anvisning från år 2006. I den nya rekommendationen [Motverka missbruksproblem!](#) poängteras betydelsen av förebyggande arbete, identifiering av missbruksproblem, tidigt ingripande och tydliga verksamhetsmodeller på arbetsplatserna.

Kyrkans arbetsmarknadsverk och huvudavtalsparterna rekommenderar gemensamt att församlingarna uppdaterar sin egen verksamhetsmodell för missbruksfrågor i enlighet med riktlinjerna i centralorganisationernas rekommendation. Församlingarna tillämpar redan allmänt egna principer för hantering av missbruksproblem, tillvägagångssätt och hänvisning till vård, som baserar sig på den rekommendation som kyrkans huvudavtalsparter gav år 2004 (verksamhetsmodell för missbruksfrågor, senare rekommendationen från 2004). Kyrkans huvudavtalsparter har för den innevarande avtalsperioden inte längre reviderat antidrogrekommendationen som har ingått som en bilaga i KyrkTAK, eftersom man kände till centralorganisationernas arbete med den nya rekommendationen. Rekommendationen från 2004 tar till exempel inte upp företagshälsovårdens roll eller den gemensamma planeringen och genomförandet av en verksamhetsmodell för missbruksfrågor i samverkan med personalen.

Rekommendationen från de centrala arbetsmarknadsorganisationerna ändrar i sig inte på de egna principer för hantering av missbruksproblem som församlingen redan har godkänt. Det är ändå skäl att granska församlingarnas egen verksamhetsmodell för missbruksfrågor i förhållande till centralorganisationernas rekommendation och uppdatera dem i enlighet med den nya rekommendationen. Om församlingen inte har en gällande verksamhetsmodell för missbruksfrågor rekommenderas att en sådan görs upp utgående från centralorganisationernas rekommendation.

Närmare anvisningar om hur man ska gå tillväga i församlingens förvaltning finns i slutet av detta brev. Församlingarna kan använda centralorganisationernas nya rekommendation som stöd för en uppdatering av antidrogprogrammen på arbetsplatserna eller som grund för uppgörandet av ett nytt antidrogprogram.

2. Innehållet i den nya antidrogrekommendationen

Nedan finns en kort beskrivning av huvudpunkterna i antidrogrekommendationen. Närmare beskrivningar finns [i rekommendationen](#).

I rekommendationen poängterar centralorganisationerna förebyggandet av missbruksproblem, en öppen hantering av missbruksfrågor på arbetsplatsen och godkännande av en modell för hänvisning till vård. Rekommendationen från 2004 tog i huvudsak fram spelregler för situationer där ett missbruksproblem redan har uppstått. Centralorganisationernas rekommendation poängterar i högre grad den förebyggande verksamheten, samt även ett stärkande av företagshälsovårdens roll i såväl förebyggandet som behandlingen av missbruksproblem.

Förebyggande arbete

Den största skillnaden mellan den nya rekommendationen och rekommendationen från 2004 gäller det förebyggande arbetet på arbetsplatserna, som inte alls togs upp i den tidigare rekommendationen.

Det förebyggande arbetet består av information och utbildning på arbetsplatsen. Detta syftar till att påverka attityderna, och på ett bredare plan främja sunda levnadsvanor och förbinda personalen till en drogfri arbetskultur. Målsättningen är att sänka tröskeln för att ingripa och ta upp missbruksfrågor samt att främja ett direkt ingripande i problem som uppdragas.

Nytt i rekommendationen är betoningen av företagshälsovårdens roll. Företagshälsovården ska med stöd av lagen främja förebyggandet av sjukdomar och arbetsoförmåga. Företagshälsovårdens aktiva roll vid förebyggandet av missbruksproblem är viktig. Arbetsplatserna använder sig av företagshälsovårdens sakkunskap när information ges och utbildning ordnas. Företagshälsovården ska alltid i samband med hälsoundersökningar och vid behov också i samband med sjukvård ta upp missbruksfrågor, till exempel med hjälp av audit-frågeformulär. Företagshälsovården skriver i sin verksamhetsplan in de behövliga åtgärderna för att förebygga, upptäcka och minska alkohol- och drogrelaterade skadeverkningar på arbetsplatsen.

Hantering av missbruksproblem på arbetsplatsen

Gällande hanteringen av missbruksproblem som uppdragas innehåller den nya rekommendationen principer för identifiering av missbruksproblem och ingripande i situationen. För identifiering av läget finns en lista med elva exempel. Beträffande ingripandet är det väsentligt att det finns tydliga och rättvisa tillvägagångssätt på arbetsplatsen. Målet är att saken tas upp i ett tidigt skede och att en eventuell vårdhänvisning ges innan missbruksproblemet leder till att arbetsuppgifterna försummas. I rekommendationen betonas också vikten av att företagshälsovården kopplas in i ett tidigt skede vid hanteringen av missbruksproblem.

Hanteringen av missbruksfrågor behandlas också utifrån de olika rollerna på arbetsplatserna. Arbetsgivare, chefen som arbetsgivarens representant och arbetskamraterna har alla sin egen roll och ett ansvar i missbruksfrågorna. Dessa har behandlats ingående också i rekommendationen från 2004 och i anvisningarna för de praktiska tillvägagångssätten. Vid sidan av dessa lyfter den nya rekommendationen fram företagshälsovårdens roll vid hänvisningen av en missbrukare till vård samt sam-

verkan på arbetsplatsen och personalrepresentanternas roll vid planeringen och uppföljningen av verksamhetsmodellen för missbruksfrågor.

Vårdhänvisning

Det primära målet är att missbrukaren söker vård på eget initiativ. Om så inte är fallet kan hänvisningen till vård ske på initiativ av missbrukarens familj, arbetskamraterna, chefen/arbetsgivaren eller företagshälsovården. I allmänhet omfattar antidrogprogrammet en möjlighet för missbrukaren att hänvisas till vård.

I samband med vårdhänvisningen kan den anställde också ges en varning för till exempel olämpligt uppträdande eller försummelse av arbetsuppgifterna. Antidrogprogrammet hindrar inte att arbets- eller tjänstförhållandet sägs upp om det finns en laglig grund för det, till exempel vid försummelse av arbetsuppgifterna trots att en varning har getts.

Tillvägagångssättet vid vårdhänvisning beskrivs närmare i centralorganisationernas rekommendation. Församlingens egen modell för vårdhänvisning som baserar sig på rekommendationen från 2004 innefattar också bestämmelser om tillvägagångssättet vid vårdhänvisning. För vårdtiden beviljas i allmänhet tjänstledighet utan lön, såvida tiden inte räknas som sjukdomstid för vilken lön under sjukdomstiden betalas enligt bestämmelserna i KyrkTAK. I annat fall kan församlingen med stöd av 88 § i KyrkTAK överväga om en del av vårdhänvisningstiden ska beviljas som tjänstledighet med lön, och med vilka löneförmåner. Till den delen bör arbetsgivaren iaktta principen om jämlikt bemötande av de anställda. För den som hänvisas till vård bör möjligheterna att få utkomststöd för vårdtiden utredas. Såvida ingenting annat har bestämts i församlingens antidrogprogram svarar den som hänvisats till vård själv för vårdkostnaderna.

3. Behandling av den nya antidrogrekommendationen och uppdatering i församlingen

Kyrkans arbetsmarknadsverk och huvudavtalsparterna rekommenderar att församlingarna justerar sitt antidrogprogram så att det beaktar centralorganisationernas rekommendation. Detta gäller i synnerhet inkluderandet av företagshälsovårdens roll i antidrogprogrammet samt beaktandet av personalrepresentanternas i verksamhetsmodellen.

Behandlingen av verksamhetsmodellen för missbruksfrågor bör ske i samverkan. Innan verksamhetsmodellen godkänns i församlingens förvaltning bör frågan behandlas i samarbetskommissionen. I mindre församlingar som saknar samarbetskommission behandlas frågan vid ett samarbetsmöte.

Antidrogmodellen godkänns till den del som gäller vårdhänvisning av församlingens kyrkofullmäktige. Modellens övriga principer och tillvägagångssätt på arbetsplatsen kan godkännas av kyrkorådet. När församlingen uppdaterar sin verksamhetsmodell för missbruksfrågor behöver ärendet inte föras till fullmäktige för beslut, om inga ändringar görs beträffande principerna för vårdhänvisning och församlingens andel av vårdkostnaderna. Då räcker det med att frågan behandlas i kyrkorådet.

I de kyrkliga samfälligheterna fattas besluten om ibruktagning eller uppdatering av rekommendationerna på motsvarande sätt av gemensamma kyrkofullmäktige eller gemensamma kyrkorådet. De godkända rekommendationerna gäller hela den kyrkliga samfälligheten och de församlingar som tillhör den.

Godkännandet av principerna för hantering av missbruksfrågor i församlingens förvaltning har behandlats i Kyrkans arbetsmarknadsverks [cirkulär A5/2004](#). Dessa anvisningar gäller såväl godkännande av ett nytt antidrogprogram som uppdatering av antidrogrammet i församlingen.

Mer information om missbruksfrågor fås från följande källor:

Arbetshälsoinstitutet: www.ttl.fi

Arbetskyddscentralen: www.ttk.fi

Förebyggande rusmedelsarbete EHYT rf: www.ehyt.fi

Arbetsmarknadsdirektör Vuokko Piekkala

Jurist

Timo von Boehm